

congresverslag

Veiligheid in de wijk

www.sbo.nl/veiligewijk

Studiecentrum voor
Bedrijf en Overheid

VOORWOORD

Beste lezer,

In verschillende wijken in Nederland, die zich aan het zicht van de overheid onttrekken, vinden misstanden plaats zoals ondermijnende criminaliteit, radicalisering, woninginbraken, straatroof en roofovervallen. Deze misstanden resulteren in ernstige overlast en onveiligheidsgevoelens bij bewoners.

Op 2 november 2017 vond in de RAI Amsterdam tijdens Amsterdam Security het congres Veiligheid in de wijk plaats. Hier kwamen experts en ervaringsdeskundigen, werkzaam bij de overheid, het bedrijfsleven en de wetenschap, samen om kennis en ervaringen uit te wisselen. Het ging voornamelijk over de aanpak van maatschappelijke veiligheidsvraagstukken in wijken om zodoende van elkaar te leren.

Met het congres Veiligheid in de wijk boden we een podium aan overheden, bedrijven en kennisinstellingen om deze kennis, producten en diensten met elkaar te delen. In deze terugblik op het congres worden de opgedane kennis en ervaringen voor u nog eens op een rij gezet, zodat u deze kunt toepassen in uw dagelijkse praktijk.

Veel leesplezier!

Met vriendelijke groet,

Frank van Summeren, congres- en opleidingsmanager veiligheid bij het Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid en organisator van het congres Veiligheid in de wijk

Richard Franken, directeur van The Hague Security Delta en dagvoorzitter van het congres Veiligheid in de wijk

Aanpak van onveiligheid in de wijk

De eerste lezing op het congres Veiligheid in de wijk werd verzorgd door Edward van der Torre, onderzoeker bij Bureau Lokale Zaken, lector gebiedsgebonden politie aan de Politieacademie. In zijn lezing ging hij in op de aanpak van onveiligheid in de wijk. Edward van der Torre stelt dat de focus hierbij vooral ligt op zichtbare criminaliteit waaronder High Impact Crimes (zoals woninginbraken, straatroof en roofovervallen) wat een grote impact heeft op het veiligheidsgevoel van bewoners in een wijk en waar door hen ook aangifte van wordt gedaan bij de politie. Tegelijkertijd is er volgens hem te weinig aandacht voor ondermijnende georganiseerde criminaliteit (zoals drugshandel, witwassen, mensenhandel).

“Blauw op straat gaat niet helpen voor de veiligheid want de oorzaak is drugsgeld. Waar komt het vandaan? De verwaarlozing van de justitiële keten. Bij de politie is niemand bezig met aangifteloze delictsvormen zoals ondermijnende georganiseerde criminaliteit. Is het nou echt zo erg: Nee, het is nog veel erger. Het zit overal. Ondermijning met in het bijzonder drugs is het grootste probleem en zorgt voor andere veiligheidsproblemen zoals woonoverlast van arbeidsmigranten en criminaliteit op voormalige vakantieparken. Ondermijnende georganiseerde criminaliteit is het grootste probleem. Laten we dat nu ook de hoogste prioriteit geven. 85% van de wijkagenten ziet criminelen in hun wijk rondlopen waar niets aan gedaan wordt.

De belastingdienst is de grootste witwasmachine van Nederland. Alles wat de overheid verbiedt, kan alsnog geregeld worden door criminelen zoals de verstrekking van drugs. Alles wat de overheid duur maakt zoals arbeid of woningen, regelen criminelen goedkoper; denk aan arbeidsuitbuiting en huisjesmelkers. Alles wat de overheid tegen probeert te houden, regelen criminelen zoals de criminele bankfunctie.”

“Wij zijn in Nederland heel goed in het organiseren van kansen, maar zeer slecht in het organiseren van pakkansen. Gemeenten moeten gaan begrijpen dat criminelen de gemeente nodig hebben? voor hun criminele activiteiten. Als iets te mooi lijkt om waar te zijn, dan is dat meestal ook zo. Als nette mensen iets zien wat niet deugd, gaan ze informatie aanvullen totdat het toch weer klopt. We zijn gewend te vertrouwen. Dat is te naïef, we moeten leren wantrouwen. Overal waar je een ondermijningsbeeld maakt, valt dat de gemeente vies tegen.”

“Er is een gillend tekort aan strafrecht. In de basisteams zitten weinig rechercheurs en die zitten allemaal op woninginbraken. Er is veel te weinig strafrechtelijk onderzoek op ondermijnende georganiseerde criminaliteit. Recherchewerk is ondergewaardeerd. En we moeten leren zien dat het strafrecht wel degelijk werkt en effectief is. We doen het in Nederland alleen niet. De recherchecapaciteit moet omhoog! Liever meer recherche en minder blauw op straat dan geen verandering. Wanneer je de wijkagent vraagt wat de hoogste prioriteit zou moeten hebben, zeggen ze allemaal ondermijning.”

Aanpak van High Impact Crimes

De tweede lezing op het congres werd verzorgd door Sybren van der Velden, landelijk projectleider woninginbraak bij het Team High Impact Crime van de Nationale Politie, dat de politie eenheden ondersteuning biedt op het terrein van woninginbraken, overvallen en mobiel banditisme. In zijn lezing ging hij in op de aanpak van High Impact Crimes (zoals woninginbraak, straatroof en overvallen) die een grote impact hebben op het slachtoffer, diens directe omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij.

“Iedere 9,5 minuut vindt er in Nederland een woninginbraak plaats. 15% van de woninginbraken vindt plaats doordat de deur niet op slot zat en 20% van de woninginbraken is te wijten aan slecht hang en sluitwerk. 60% van de aanhoudingen op woninginbraken vindt plaats op basis van oplettende burgers. Het aantal woninginbraken in Nederland neemt af. In Nederland is vooral geïnvesteerd in preventie. Sinds dat er hier meer in is geïnvesteerd zien we een verschuiving naar Duitsland. Daarom is er ook intensieve samenwerking met Duitsland. De politie kan in Nederland inmiddels alle live beelden die in een wijk gemaakt worden samenpakken en analyseren. Dat is een project wat nu is ingericht en wat nu getest wordt.”

“High Impact Crimes zijn een mondiaal probleem geworden. Er is sprake van steeds meer internationale mobiele dadergroepen. Chilenen worden bijvoorbeeld ingevlogen en met arbeidsuitbuiting ingezet om in Europa woninginbraken te plegen. Heling heeft geen prioriteit binnen de politie en justitie. Het is een ondergeschoven kindje. Het loopt door verschillende delictsvormen heen en het heeft een zeer ondermijnende werking. En we doen er vrijwel niets aan.”

Sybre van der Velden stelt dat er door de extra focus van de politie en haar partners en de integrale persoonsgerichte aanpak van daders een significante afname van overvallen, straatroof, ram- en plofkraken is gerealiseerd in Nederland. Maar deze inzet blijft nodig om deze resultaten te stabiliseren en verder te verbeteren.

Veiligheidsgevoel van bewoners in een wijk

Marnix Eysink Smeets, lector Publiek Vertrouwen in Veiligheid bij de Hogeschool Inholland, voorzitter van de Landelijke Expertisegroep Veiligheidspercepties verzorgde de derde lezing op het congres over het veiligheidsgevoel van bewoners in een wijk. Hierbij ging hij in op de impact van criminaliteit en ervaren overlast op het veiligheidsgevoel van bewoners in een wijk.

“Politiecijfers en verzekeringscijfers komen heel erg overeen. 95% van de woninginbraken wordt gemeld en aangegeven. Beide laten een dalende trend zien. Echter, slachtofferenquêtes laten wat anders zien. Mensen melden steeds vaker een schade aan hun deur als poging van inbraak. De cijfers geven dan geen inbraak aan maar burgers ervaren dat anders. Het aantal feitelijke inbraken neemt af maar men krijgt steeds meer wantrouwen in de cijfers. Als jij je sterk profileert als overheidspartner op veiligheid (bijvoorbeeld door meer blauw op straat) dan daalt het veiligheidsgevoel want men ziet dan dat de overheid beaamt dat er een probleem is.”

“Er is sprake van crimedrop. Men maakt zich steeds minder zorgen om criminaliteit en steeds meer om terrorisme. Sociale stabiliteit heeft een grote invloed op de ervaren criminaliteit. Daarom weer op onveiligheidsgevoel. En dat heeft dan weer invloed op de sociale stabiliteit. Het kan elkaar versterken maar vooral doen afnemen. In de kern bestaat de balans tussen dreiging of risico dat je meent te zien en de inschatting dat je die succesvol het hoofd kan bieden. Burgers vormen dit beeld door signalen van criminaliteit en overlast, tekenen uit de omgeving die daarop wijzen en wat instituties wel en niet doen. Pakken we echt aan wat burgers belangrijk vinden? We verkopen te vaak wat we zelf belangrijk vinden. Als we alleen maar gaan doen wat burgers willen, dan gaan we ondermijnen. We moeten soms optreden op een manier die het veiligheidsgevoel van de burger aantast, maar aan de andere kant moeten we waarde hechten aan onze rechtstaat.”

Op het congres Veiligheid in de wijk konden de deelnemers kiezen uit verschillende inspirerende sessies over actuele maatschappelijke veiligheidsvraagstukken in wijken die zij konden volgen. Hieronder worden een aantal sessies, die aan bod kwamen op het congres, eruit gelicht.

Samenwerken aan de aanpak van hardnekkige woonoverlast en verloedering

Er is sprake van woonoverlast als een bewoner zich regelmatig zodanig gedraagt, dat deze persoon daarmee het woongenot van omwonenden verstoort en/of hun vrijheid belemmert. Woonoverlast komt in allerlei vormen voor, zoals geluidsoverlast, druggerelateerde overlast, intimidatie, bedreigingen, stank en geschreeuw van jongeren. Niet zelden leidt woonoverlast tot stress, lichamelijk letsel, zware mishandeling en zelfs doodslag. Te vaak reageren overheid (politie en gemeenten) en woningcorporaties te laat of helemaal niet. Het probleem wordt afgedaan als een “sociaal probleem tussen burens onderling” waar de burgerlijke rechter zich maar over moet buigen. Riet van Loon, initiatiefnemer van het Landelijk Platform Woonoverlast verzorgde samen met Johan Mandemaker, stadsdeelregisseur Treiteraankpak in het stadsdeel Nieuw-West van de gemeente Amsterdam, een sessie over de aanpak van hardnekkig woonoverlast (geluidsoverlast, vandalisme, agressief gedrag) en verloedering. In hun sessie gingen zij in op de integrale aanpak van huishoudens waar sprake is van complexe meervoudige problematiek (huiselijk geweld, drugsverslaving) en waarbij de combinatie van dwangmiddelen en zorg vereist is om een gedragsverandering af te dwingen bij de overlastplegers.

Burgerparticipatie en de realisatie van uw veiligheidsvraagstuk

Nu de overheid zich meer terugtrekt, wordt van burgers meer verantwoordelijkheid verwacht. Ook daar waar het gaat om de samenhang, leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Tegelijkertijd heeft de overheid te maken met mondige burgers die hun eigen keuzes maken en hoge verwachtingen hebben van diezelfde overheid. Hiermee verandert niet alleen de rol van burgers, maar ook die van de overheid. Lucien Stöpler, oprichter en eigenaar van Justice in Practice en auteur van het [E-book communities voor veiligheid](#), verzorgde een sessie over burgerparticipatie en de aanpak van onveiligheid in de wijk. Lucien Stöpler werd in zijn sessie bijgestaan door Tim van Belkom, initiatiefnemer van de Veiligebuurt.nl.

“Er zal radicaal anders gekeken moeten worden naar het bevorderen van veiligheid in wijken en buurten. Hiervoor zijn beleidsveranderingen nodig. Niet alleen de aanwezigheid van politie zorgt voor veiligheid. Dit omdat zaken onderbelicht blijven en de politie deze niet ziet, maatschappelijke problemen blijken ongrijpbaar. Maar hoe krijg je burgers zover dat ze daadwerkelijk participeren? Niet door een zich terugtrekkende overheid of een alles bepalende overheid en focussen op eigen doelen en beleid.”

“Belangrijk is het realiseren van een integrale samenwerking tussen gemeenten, politie, handhaving en burgers in deze risicosamenleving. Het alleen hard optreden door politie en veiligheidspartners is een fundamentele fout. Burgers waarschuwen voor mogelijke risico's bevordert de veiligheid niet. Structurele samenwerkingsverbanden die veiligheid in de wijk bevorderen is een pré. In plaats daarvan is het belangrijk om te zorgen voor een vertrouwde samenleving met enige ondersteuning van ketenpartners. Ga van een risico-samenleving naar een gezamenlijke creatie door positieve krachten in te zetten. Hierdoor ontstaat sociale controle en sociale cohesie. Dit bereik je onder andere door het creëren van fijne plekken in leegstaande gebouwen waar burgers elkaar kunnen ontmoeten en in contact kunnen komen. Een positief neveneffect kan zijn dat burgers naar elkaar gaan omkijken en zorg bieden. Het is waardevol voor de buurt en de initiatiefnemers.”

“Organiseer communities voor veiligheid, dit zorgt ervoor dat burgers gaan participeren, ondersteuning van initiatieven door gemeenten en burgers in hun kracht zetten. Bewoners voelen trots en tevredenheid dat er echt iets gebeurt. De verbinding tussen overheid en burger versterkt, het vertrouwen vergroot. Als overheid weet je welke resultaten er echt toe doen.”

Om het participatieproces te ondersteunen heeft Justice in Practice een samenwerkingsverband met Veiligebuurt.nl. Het is een App-bouwer die zich richt op veiligheid door samenwerking van mensen en diensten in een gebied. Deze App is in staat om burgers voorlichting te geven en te helpen een positieve groep op te zetten, om te weten wat een beginnend netwerk nog voor steun nodig heeft en om een groep goed te volgen en hen tot goed voorbeeld te maken.

Waarvoor is de App te gebruiken? Het gaat om het signaleren en/of verstoren van High Impact Crimes (inbraken, straatroof), hangproblematiek, hondenpoep, informatie over ondermijnende criminaliteit, radicalisering en waarschuwen in noodgevallen en middels data-uitwisseling met politie hotspots aangeven en daarop anticiperen. De buurtpreventie app van Veiligebuurt is een gratis app.

“Zonder je telefoonnummer of emailadres te moeten delen met de gehele buurt word je automatisch toegewezen aan de juiste groep gebaseerd op de door jou opgegeven postcode – ook deze wordt uiteraard niet met andere gebruikers gedeeld. Wat ontstaat is een alerte buurt, meer samenhang en sociale contacten. Criminelen zullen zich niet in deze wijk vestigen. Het is een aanvulling van 112 en misdaad anoniem. Data uitwisseling tussen burgers en politie onderling over waar de knelpunten liggen en bovenal is het laagdrempelig.”

De Buurt Bestuurt

De sessie over de Buurt Bestuurt werd verzorgd door Hans Hoekman, wijkagent bij de Nationale Politie eenheid Rotterdam. De Buurt Bestuurt is een nieuwe manier van werken waarbij bewoners actief worden betrokken bij de verbetering van de woon- en leefomgeving in de wijk. De bewoners bepalen in samenspraak met de politie en de gemeente welke problemen in de wijk met voorrang moeten worden aangepakt.

“Met het toepassen van de methodiek buurt bestuurt wordt gewerkt aan 3 belangrijke doelstellingen. Veiligheidsbeleving versterken, onderling vertrouwen vergroten en zelfredzaamheid aanmoedigen. Want we gaan niet alleen zeggen wat er mis is in onze eigen buurt, we gaan ook samen bekijken wat we er aan kunnen doen en we gaan proberen allemaal een bijdrage te leveren. Niet alleen in het probleem maar ook in de oplossing. Zo wordt de keuze welke problemen aangepakt worden door bewoners gemaakt nadat zij prioriteit hebben toegekend, worden zij betrokken bij het verder uitdiepen van het probleem (wat is het precies, hoe komt het, wat speelt nog meer een rol) en daarna zijn diezelfde bewoners ook betrokken bij de oplossing. Wat kunnen zij zelf en waar hebben zij hulp nodig en van wie.”

“En nee, dit is niet het ei van Columbus. Het vertrouwen heb je bijvoorbeeld niet even snel terug gewonnen. U kent de uitdrukking vast wel: Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Het is niet realistisch te denken dat een jarenlange ingeslepen werkwijze even snel om te buigen is. Dat kost tijd, inzet en aanmoediging. Maar het kan zeker werken, getuige de resultaten in inmiddels een flink aantal gemeenten zoals Rotterdam, Binnenmaas, Heusden, Cuijk en ga zo maar door.”

“Begin je met deze manier van aanpakken omdat het wel sexy klinkt of om mee te doen in een hype? Buurtbewoners prikken er zo doorheen en in plaats van stappen vooruit, doe je stappen achteruit. Maar doe je dit met het hart, ben je echt bereid oprecht te luisteren, bewoners een stem te geven en samen met hen te werken aan hun buurt dan is flinke winst te boeken op de terreinen veiligheidsgevoel/leefbaarheid, onderling vertrouwen en zelfredzaamheid. Sinds december 2009 heb ik mogen helpen bij het opstarten van buurt bestuurt in zo’n 100 buurten. Elke keer weer een beetje anders, elke keer weer lerend van vorige foutjes. Elke keer weer op zoek naar wat deze buurt wil en hoe ze daarbij te faciliteren.”

Voedingsbodem voor radicalisering

Engin Baydar, ervaringsdeskundige verzorgde een sessie over de voedingsbodem van radicalisering. In het verleden reisde Engin Baydar af naar Syrië om deel te nemen aan de gewapende strijd van een terroristische organisatie. In zijn sessie ging hij in op hoe radicalisering in een vroegtijdig stadium is te herkennen, welke factoren (werkeloosheid, schooluitval, discriminatie, ongelijkheid, sociale spanningen) een rol spelen bij radicaliseringsprocessen en hoe de weerbaarheid van bewoners kan worden vergroot om radicalisering te voorkomen.

“Ik heb mijzelf geradicaliseerd en mijzelf daar ook weer uitgetrokken. Met wat ik nu doe wil ik voorkomen dat jongens zo worden en geloven dat er in Nederland geen plaats is voor hun. Dat deed ik eerst met mijn werk als community builder. Ik ging de wijken in om potentiële sleutelfiguren te spreken. Nu heb ik mijn adviespraktijk waarmee ik wil bijdragen aan het verbinden van diverse gemeenschappen, gemeenten en maatschappelijke partners voor een inclusieve samenleving.”

“De factoren die hebben bijgedragen aan mijn radicalisering hebben te maken met identiteit. Elke jongere heeft een zoektocht: Wat houdt het leven in? Waar hoor ik bij? Ik ben geboren in Amsterdam-Oost en verhuisde toen naar Assendelft. Ik kwam in een andere omgeving terecht. Amsterdam-Oost is een diverse buurt maar Assendelft is compleet autochtoon. Ik vond het moeilijk daarmee om te gaan. Ik was altijd het buitenbeentje, de buitenlander. Ik heb een Bosnisch-Turkse achtergrond en was altijd half half. In Turkije noemen ze me een Europeaan of een Nederlander. In Nederland ben ik de buitenlander of de Turk. Het is een identiteitscrisis waarmee je om moet leren gaan. Ik ging op zoek naar iets om erbij te horen.”

“Voor mij was dat in eerste instantie geloof. Het geeft me identiteit. Nu kan ik zeggen: ik ben moslim. In de Islam zijn alle moslims mijn broeders en zusters. Het is een groep, een eenheid die je wilt verdedigen. Je leest in de media hoe er over moslims gepraat wordt in Nederland. Je hoort wat er gebeurt in het Midden-Oosten, in Irak en Syrië. Je ziet wat moslims wordt aangedaan. Het is niet fijn als je dat constant ziet. Het voedt wrok en haat. Het neemt je over. Je denkt niet meer rationeel maar voelt pure emotie.”

“Ik heb mijzelf weer gederadicaliseerd. De omslag kwam toen er een kloof ontstond tussen mij en de jongens die in het circuit zitten. Toen zette het pad terug van radicalisering zich in. Ik veroordeelde aanslagen tegen onschuldigen, dat strookte niet met hun gedachtegoed. Jongeren van 14 of 15 die in het huwelijk traden zonder dat hun ouders er vanaf wisten, daar was ik het ook niet mee eens. Ik voelde me verwijderen van de groep waar ik eerder zoveel liefde van had ontvangen.”

“De haat die ik eerder had gevoeld werd ook minder. Ik begon in te zien dat mensen om mij heen die zulke haat koesteren, kortzichtig zijn. Achteraf gezien denk ik dat het meer een puberteitsperiode was dan een ware overtuiging. Ik ben nu anders dan toen. Ik kan nu zwakheden in mezelf erkennen. Vroeger zag ik dat niet als zwakheden, met leeftijd verander je. Het was geen makkelijke tijd. Er was een afvalligenlijst waar ik op nummer één stond. Ik moest opnieuw op zoek naar een groep of plek waar ik me thuis kon voelen.”

Partners congres veiligheid in de wijk 2017

Ook interessant voor u of uw collega?

Meer weten over de aanpak van onveiligheid in de wijk?

- Op de [cursus Burgerparticipatie in het veiligheidsdomein](#) leert u hoe u burgers betrekt bij de aanpak van veiligheidsproblematiek in uw wijk.
- Op de [opleiding Overlastcoördinator](#) leert u hoe u verloedering en ernstige overlast in uw wijk aanpakt.
- Op de [opleiding Wijk- en gebiedsmanager](#) leert u gebiedsgericht werken binnen de pijlers fysiek, sociaal en economisch om de leefbaarheid en samenhang in uw wijk te bevorderen.
- Op de [cursus Veiligheid met technologie in de openbare ruimte](#) leert u hoe u met technologische toepassingen een veilige omgeving creëert.
- Op de [cursus Bestuursrechtelijk handhaven](#) leert u hoe u misstanden in uw wijk voorkomt dan wel bestrijdt.
- Op de [opleiding Gebiedsregisseur](#) leert u hoe u de veiligheid en de leefbaarheid in uw wijk verbetert door de bedrijvigheid en het ondernemersklimaat te bevorderen.

Meer weten over de aanpak van ondermijnende georganiseerde criminaliteit in de wijk?

- Op het [congres Ondermijning & Georganiseerde Criminaliteit](#) hoort u hoe u ondermijning veroorzaakt door criminele netwerken in uw wijk voorkomt.
- Op de [cursus Bestuurlijke aanpak van ondermijning](#) leert u hoe u voorkomt dat criminele organisaties zich vestigen in uw wijk.

Meer weten over de aanpak van radicalisering en terrorisme?

- Op het [congres Radicalisering en terrorisme](#) leert u hoe u misstanden veroorzaakt door (ideologische) radicaliserende groeperingen in uw wijk voorkomt.
- Op de [cursus Bestuurlijke aanpak van radicalisering en terrorisme](#) leert u hoe u komt tot een integrale aanpak van (ideologische) radicaliserende groeperingen.